

Bijlage

Toelichting bij de ontwerpen voor een nieuw stembiljet

Ontwerp 1: een stembiljet waarbij kiezers op een lijst en op een kandidaatnummer stemmen

Bij dit ontwerp krijgt een kiezer bij een stembureau 1 stembiljet uitgereikt (A4). Het biljet bestaat uit één blad en is 1 keer gevouwen. Op de buitenzijde van het stembiljet staan de titel van de verkiezing en een gebruiksaanwijzing voor de kiezer.

Opgevouwen vindt de kiezer op 2/3 deel van het stembiljet de lijsten waarop hij/zij kan stemmen. De lijsten zijn op nummer geordend en bij elke lijst is een vakje dat ingekleurd kan worden. Bij het lijstnummer is niet alleen de naam van de lijst vermeld maar ook het logo (in kleur) van de betreffende lijst. Op het onderste deel van het stembiljet staan de stemvakjes voor de kandidaten. Elk vakje is voorzien van een nummer oplopend uit de serie 1 t/m 80 (het maximale aantal kandidaten dat een partij momenteel mag opvoeren). Bij elk nummer is een vakje dat ingekleurd kan worden, zodat de kiezer aangeeft op welke kandidaat van de lijst hij/zij stemt.

Voor het uitbrengen van een stem op een kandidaat dient een kiezer bij dit model stembiljet twee stemvakjes in te kleuren. Eerst markeert de kiezer het stemvakje bij de lijst van zijn keuze, vervolgens het stemvakje met het nummer van de kandidaat van zijn keuze.

In het stemhokje is een overzicht aanwezig van de lijsten met daarop aangegeven de namen van de kandidaten.

Ontwerp 2: een stembiljet per lijst en met foto's van kandidaten

Bij dit ontwerp krijgt een kiezer het stembiljet niet uitgereikt door het stembureau, maar pakt de kiezer zelf een stembiljet uit een uitstalling. Van elke lijst waarop gestemd kan worden is een apart stembiljet beschikbaar. De stembiljetten bevinden zich achter een (voor iedere lijst apart) vak van de uitstalling. Op elk vak is vermeld: het lijstnummer, de lijstnaam en het logo van de lijst.

Het stembiljet bestaat uit één blad (A4-formaat) dat tweemaal is gevouwen (drieslag). Op de voorzijde staan de verkiezingstitel en een gebruiksaanwijzing voor de kiezer. Bij het openvouwen ziet de kiezer in de linkerbovenhoek het lijstnummer, de lijstnaam en het logo. Onder de aanduiding van de lijst begint het overzicht van kandidaten. Achter het stemvakje bij elke kandidaat staat een foto van de kandidaat, de naam, woonplaats en lijstnummer. Het stembiljet kan vier kolommen bevatten, elk van maximaal 20 kandidaten, dus 80 in totaal.

Voor het uitbrengen van een stem op een kandidaat pakt een kiezer uit de uitstalling het stembiljet met de lijst van zijn keuze. Vervolgens markeert de kiezer het stemvakje van de kandidaat van zijn keuze. Nadat de kiezer het stembiljet heeft ingevuld vouwt hij/zij het biljet dicht en gaat naar het stembureau.

Bij het stembureau wordt het dichtgevouwen stembiljet voorzien van een stempel. Dit gebeurt om er zeker van te zijn dat de kiezer slechts 1 stembiljet in de stembus stopt. Daarna stopt de kiezer het stembiljet zelf in de stembus.

Ontwerp 3: een compact stembiljet per lijst

Voor dit ontwerp wordt, net als bij ontwerp 2, gebruik gemaakt van een uitstalling. De stembiljetten hebben de vorm van een coupon (formaat 210 x 90 mm) en zijn één keer gevouwen. Op de buitenzijde staan de verkiezingstitel en een gebruiksaanwijzing voor de kiezer. Op de binnenzijde staat bovenaan het lijstnummer, de lijstnaam en het logo van de lijst. Daaronder de stemvakjes, zoveel als er kandidaten op de betreffende lijst staan, met de kandidaatnummers.

Het uitbrengen van de stem gebeurt op dezelfde wijze als bij ontwerp 2. Echter, omdat op dit stembiljet alleen de kandidaatnummers zijn vermeld is in het stemhokje een overzicht aanwezig van de lijsten met daarop aangegeven de namen van de kandidaten (net als bij ontwerp 1).

De uitstalling

Bij de ontwerpen 2 en 3 moet de kiezer zelf het stembiljet pakken in een uitstalling. Een afbeelding van de mogelijke vorm die deze uitstalling zou kunnen hebben is bijgevoegd. Bij het gebruik van de uitstalling is het van belang dat de privacy van de kiezer is gewaarborgd om te voorkomen dat men ziet welke lijst de kiezer pakt. Verder moet het zo zijn dat voor de kiezer niet zichtbaar is wat de voorraad stembiljetten voor de verschillende lijsten is. Dit om te voorkomen dat de kiezer wordt beïnvloed omdat hij kan waarnemen op welke lijsten er wel cq niet veel wordt gestemd.

Elektronisch tellen met OMR-scanners

Alle drie de ontwerpen zijn geschikt gemaakt om met Optical Mark Reading (OMR) te kunnen worden gescand en geteld. Een OMR-scanner ziet of een stemvakje is ingekleurd of niet. Op vooraf gedefinieerde posities detecteert de OMR-scanner de aan- of afwezigheid van merktekens. Deze techniek wordt onder meer veel gebruikt in het onderwijs bij examens.

In de marge van de ontwerpen staan gedrukte zwarte blokjes. De blokjes en de positie ervan zijn voor elk ontwerp van het stembiljet identiek en noodzakelijk voor het detecteren van de merktekens tijdens het scannen.

OMR-techniek maakt gebruik van zogenaamde 'blinde' kleuren. Hiermee worden kleuren bedoeld die onzichtbaar zijn voor OMR-scanners. Hierdoor is het mogelijk om formulieren of stembiljetten te drukken die voor het menselijk oog zichtbare informatie bevatten zonder dat deze informatie het scannen nadelig beïnvloedt. Het aantal 'blinde' kleuren is beperkt: rood, geel of cyaan. Meestal kiest men voor de 'blinde' kleur rood (omdat rood op een witte achtergrond leesbaar blijft.) Dat is de reden waarom in de drie ontwerpen de stemvakjes rood zijn. De stemvakjes moeten vervolgens door de kiezer in zwart worden ingekleurd.